

mjt 1000 00 2449

SAVONLINNA HÄYRYNJÄRVI

Maansekaisen kiviröykkiön kaivaus 22.-27.7.1996

**Antti Bilund
Savonlinnan maakuntamuseo
Savonlinnan harrastaja-arkeologit**

SAVONLINNA HÄYRYNJÄRVI

PK 4288 06 JUVOLA

x = 6888 12, y = 4432 10, z = 80-83

TUTKIMUSKOHTTEEN LUONNE: maansekaisen kiviröykkiön kaivaus

TUTKIMUKSEN SUORITTAJA: Savonlinnan maakuntamuseo ja Savonlinnan harrastaja-arkeologit

KAIVAUKSENJOHTAJA: fil. yo. Antti Bilund

Kaivauksen tarkoituksena oli jatkaa Häyrynjärven röykkiöryhmän tutkimista. Ryhmässä on noin kymmenen enemmän tai vähemmän selvää lapinraunio-tyyppistä röykkiötä puolen kilometrin matkalla. Kaksi röykkiötä tutkittiin vuosina 1994 ja 1995. Toinen todettiin rakenteen perusteella todennäköiseksi ja toinen löytöjen (palanutta luuta ja lähinnä Luukonsaaren tyyppin keramiikkaa) perusteella varmaksi haudaksi. Jatkotutkimuksilla pyritään saamaan kokonaiskuva röykkiöiden luonteesta ja lisätietoja röykkiöiden rakentamisperiodin pituudesta.

Koska kaivaukseen oli käytettävissä vain yksi viikko, valittiin tutkittavaksi pieni, kahden metrin läpimittainen röykkiö. Se sijaitsi keramiikkaa sisältäneen röykkiön vieressä, sammaleen peittämällä silokalliolla, jolla oli mineraalimaata hyvin niukasti. Röykkiö oli matala, pyöreä ja itsekin täysin sammaleen peittämä. Se vaikutti rakenteeltaan mielenkiintoiselta, sillä vaikka sen pinta tuntui koostuvan irtokivistä, todettiin kairalla röykkiön sisäosassa olevan myös maata.

Röykkiö kaivettiin kahdessa osassa, joiden väliin jätettiin kapea profiilikaista. Kumpaakin osaa kaivettiin ohuina noin 10 cm kerroksina. Jo ensimmäisessä kerroksessa tuli röykkiön keskeltä esiin kaksi noin puolen metrin mittaista liuskelaakaa ja niiden poistamisen jälkeen toisessa kerroksessa vielä suurempia. Osoittautui, että suurin osa röykkiöstä muodostui samaa liusketta olevista pienemmistä kappaleista ja punertavasta hiekasta, joka ilmeisesti oli syntynyt liuskeen rapautuessa. Pohjalla oli ohut kerros hiekkamoreenia. Röykkiö kaivettiin pohjaan asti, mutta profiilikaista jätettiin kaivamatta.

Röykkiössä ei havaittu mitään viitteitä siitä, että se olisi ihmisen rakentama. Sen keskiosassa olleiden liuskekivien keskinäinen asema osoitti, että ne ovat irronneet suuremmasta kivistä sen hajotessa paikalleen. Muodostuma on kehittynyt röykkiömäiseksi Saimaan vedenpinnan ollessa sen tasossa. Vesi on tällöin huuhtonut pois sen ympäriltä suurimman osan pohjamoreenista ja toisaalta ehkä levittänyt pienempiä liuskeenkappaleita muodostuman reunoille.

LÖYDÖT: -

AJOITUS: -

TUTKITUN ALUEEN LAAJUUS: 23 m²

KENTTÄTYÖAIKA: 22.-27.7.1996

TUTKIMUSKUSTANNUKSET: Savonlinnan maakuntamuseo. Tutkimus suoritettiin maakunta-arkeologin virkatyönä.

TUTKIMUSRAPORTTI: Antti Bilund, 29.12.1996, Savonlinnan maakuntamuseo (kopio museoviraston arkeologian osaston topografian arkistossa)

Sisällysluettelo

Savonlinna Häyrynjärvi, maansekaisen kiviröykkiön kaivaus 22.-27.7.1996	2
- Johdanto	
- Kaivausalueet, koordinaatisto ja kaivaustekniikka	
- Kaivaushavainnot ja löydöt	
- Röykkiön muodostuminen	
- Yhteenveto	
Luettelot	7
- Luettelo 1. Valokuvaluettelo, mv-kuvat, SInMus 1034:1-22	
- Luettelo 2. Valokuvaluettelo, diakuvat, SInMus 1035:1-7	
Kartat	10
- Kartta 1. Kaivauspaikan sijainti, peruskarttakopio 1:20000	
- Kartta 2. Yleiskartta 1:200 (pienennös)	
- Kartta 3. Tasokartta 1:20, taso 1 (pienennös)	
- Kartta 4. Tasokartta 1:20, taso 2 (pienennös)	
- Kartta 5. Profiilikartta 1:20 (pienennös)	
Taulukot	15
Taulukko 1. Tasokaivausalueen korkeusluvut	

Savonlinna Häyrynjärvi, maansekaisen kivistön kaivaus 22.-27.7.1996

Johdanto

Kaivauksen tarkoituksena oli jatkaa Häyrynjärven koillisrannalla olevan rökkiöryhmän tutkimista. Ryhmässä on noin kymmenen enemmän tai vähemmän selvää lapinraunio-tyyppistä rökkiötä puolen kilometrin matkalla entisillä rantakallioilla. Suurin osa rökkiöistä sijaitsee noin 70 m pituisella nykyisinkin rannalla olevalla kallioharjanteella (Häyryjärvi A). Kaksi rökkiötä on näistä erillään, Häyryjärvi B 200 m ja Häyryjärvi C 400 m Häyryjärvi A:sta kaakkoon.

Savonlinnan maakuntamuseo ja Savonlinnan harrastaja-arkeologit tutkivat kaksi Häyryjärvi A:n rökkiötä vuosina 1994 ja 1995. Vuonna 1994 kaivettiin Leena Lehtisen johdolla pelkästään kivistä koostuva, soikea, noin 4 m x 2,5 m kokoinen rökkiö. Se todettiin rakenteensa perusteella varmasti ihmisen tekemäksi, ja todennäköisesti haudaksi, vaikka esineitä, luuta tai edes ajoitukseen kelpaavaa hiiltä ei löytynyt. Vuonna 1995 Timo Sepänmaan johdolla kaivettiin edellisestä 20 m luoteeseen sijainnut maan ja kivensekainen, matala soikea, noin 3,5 m x 2 m kokoinen rökkiö. Se osoittautui löytöjen perusteella haudaksi. Siitä löydettiin palanutta luuta ja lähinnä Luukonsaaren tyyppin keramiikkaa. Radiohiiliajoitus ja kaivauskertomus eivät tätä kirjoitettaessa ole vielä valmistuneet. Jatko-tutkimuksilla pyritään saamaan kokonaiskuva rökkiöiden luonteesta ja lisätietoja rökkiöiden rakentamisperiodin pituudesta.

Vuonna 1996 kaivaukseen oli käytettävissä yksi viikko. Kaivaus järjestettiin 22.-26.7.1996. Viitenä ensimmäisenä päivänä kaivettiin ja kuudes käytettiin kaivausalueen täyttämiseen, yleiskartoitukseen ja korkeusmittauksiin. Kaivausta johti allekirjoittanut ja piirtäjänä toimi arkeologian opiskelija Virva Lompolo Turun yliopistosta. Työvoimana olivat harrastaja-arkeologit, joita kaivaukseen osallistui kaikkiaan lähes kymmenen henkilöä. Yhtä aikaa paikalla olleiden kaivajien määrä vaihteli yhdestä viiteen.

Käytettävissä olevan ajan puitteissa ei ollut mahdollista tutkia kovin suurta rökkiötä. Kaivettavaksi valittiin noin kahden metrin läpimittainen pyöreä rökkiö alueen luoteisosassa. Se sijaitsi viisi metriä pohjoiseen vuonna 1995 tutkitusta rökkiöstä ja viisi metriä itään sen luoteispuolella olevasta osittain hajotetusta "hevosenkenkärökkiöstä". Rökkiö sijaitsi sammaleen peittämällä, loivasti koilliseen laskevalla silokalliolla, vajaan metrin kallion harjaa ja kahta muuta rökkiötä alempana. Kalliolla oli mineraalimaata niukasti, rökkiön luoteispuolella noin 10 cm, muualla ei juuri ollenkaan. Rökkiö oli täysin sammaleen peittämä. Se erottui ympäristöstään matalana, vain noin 20 cm korkuisena, mutta selvänä ja säännöllisen muotoisena kohoumana. Rökkiön pintakerros tuntui varsinkin keskiosassa koostuvan irtokivistä, ja kiviä tuntui olevan turpeen alla runsaasti myös laidoilla. Sepänmaa olikin tarkastuskertomuksessaan arvellut sen koostuvan pelkästään kivistä. Joistakin kohdista kaira oli kuitenkin mahdollista työntää syvemmälle, joten rökkiön sisäosassa todettiin olevan myös maata.

Kaivausalue, koordinaatisto ja kaivaustekniikka

Koska rökkiön reunat eivät ennen kaivausta olleet selvästi havaittavissa, ulotettiin kaivausalue sen ympärillä niin kauas, että reunoilla kallio oli heti pintaturpeen alla. Luoteessa, missä kallion päällä oli jonkin verran mineraalimaata, kaivausalueen reuna sijoitettiin tutkittavan rökkiön keskustasta noin neljän metrin päähän. Samalla kaivausalueen reuna tuli jonkin verran leikkaamaan tutkittavasta rökkiöstä luoteeseen sijaitsevan epämää-

räisen, soikean röykkiön kaakkoispäätä. Sepänmaa oli alkuperäisessä tarkastuskertomuksessa luokitellut sen epävarmaksi kiven- ja maansekaiseksi röykkiöksi, mutta vuoden 1994 yleiskartassa sitä ei ole merkitty. Kaivausalueen kooksi tuli 8 m x 4 m eli 32 m². Kaivauksen edistyessä päätettiin jättää ensimmäiseen tasoon 8 m² kaivausalueen luoteispäästä ja noin 1 m² kokoinen kallionkolo alueen itäkulmassa. Kokonaan tutkituksi tuli siten 23 m².

Kaivauskoordinaatistona käytettiin Lehtisen vuoden 1994 kaivauskoordinaatistoa, jossa x-koordinaatti kasvaa lähinnä lounaasta koilliseen ja y-koordinaatti luoteesta kaakkoon. Vuoden 1994 kaivausalue jää koordinaattiväleille x=50-57 ja y=100-106. Maastossa ei ollut aiempien kaivausten jäljiltä peruslinjaa tai mitään merkittyjä kiintopisteitä, joten peruslinja x=59 mitattiin ja merkittiin maastoon. Tämä onnistui varsin hyvin, sillä vuoden 1994 kaivausalueen reunat erottuivat vielä selvästi. Peruslinja merkittiin paaluilla kohdissa y=82,10 (lyhyt, noin 5 cm maan pinnan yläpuolelle yltävä paalu kallion kolossa) ja y=129,00 (pitkä paalu kallioharjanteen kaakkoispään alla). Vuoden 1995 kaivausalueen sijainniksi tulee tässä koordinaatistossa likimain x=59,5-64,5 ja y=81-85 (arvioitu maastossa näkyvien jälkien perusteella) ja vuoden 1996 kaivausalueen sijainniksi x=65-69 ja y=75-83.

Aiempien vuosien kaivausten korkeuskiintopisteitä ei tiettävästi ollut merkitty maastoon, joten kiintopisteeksi valittiin pienellä kalliokumpareella, noin 20 m kaivausalueelta länteen olevan lipputangon betonijalustan vaakasuora yläpinta (sijainti likimain x=47,5 ja y=65). Ilmoitetut korkeusluvut vastaavat kiintopisteen korkeuslukua 316. Kiintopisteen absoluuttista korkeutta ei määritetty. Vertailu vuoden 1994 yleiskartassa ilmoitettuihin absoluuttisiin korkeuksiin viittaa siihen, että kiintopisteen absoluuttinen korkeus on 81,26 mmpy muutaman senttimetrin tarkkuudella.

Röykkiö kaivettiin kahdessa osassa, joiden väliin jätettiin 25-30 cm levyinen rinteeseen las-kun ja likimain x-akselin suuntainen profiilikaista. Röykkiön pienen koon takia useampien profiilien muodostaminen esimerkiksi sektorikaivausta käyttäen olisi ollut epäkäytännöllistä. Kumpaakin osaa kaivettiin ohuina noin 10 cm kerroksina. Kerroksen kaivamisen jälkeen kaivetusta puolikkaasta piirrettiin tasokartta ja otettiin valokuvat. Sillä aikaa kaivettiin toista puolikkaasta. Lopuksi piirrettiin profiili profiilikaistan kaakkoisseinämästä. Kaikki kaivausalueelta poistettu maa seulottiin.

Kaivaushavainnot ja löydöt

Ensimmäinen kerros ja taso

Kaivaus aloitettiin poistamalla kaivausalueelta turve. Turvekerros oli muodostunut pääasiassa sammaleesta ja varpukasvien juurista. Sen paksuus oli parista senttimetristä noin 15 senttimetriin (katso taulukko 1). Suurimmalla osalla aluetta noin se oli noin kymmenen senttimetrin paksuinen ja varsin sitkeä niin, että se voitiin poistaa rullaamalla se kaivausalueen päihin. Tämän jälkeen maan pinta puhdistettiin turpeen jäännöksistä ja dokumentoitiin ensimmäinen taso.

Ensimmäisessä tasossa röykkiön kaakkoispuolinen osa kaivausalueesta oli suurelta osin hyvin tumman nokimaan peitossa. Aivan kaakkoispäässä kallio paljastui heti turpeen alta ja muuallakin nokimaakerros vaikutti ohuelta. Kaivausalueen lounaislaidalla, noin kahden ja puolen metrin matkalla eteläkulmasta, oli havaittavissa muusta alueesta poikkeavaa kiveystä. Kivet olivat suurempia kuin muualla nokimaa-alueella ja ulottuivat selvästi ohuen mineraalimaakerroksen pinnan yläpuolelle. Muualla nokimaa-alueella kiviä oli vähän, ne olivat pieniä, eivätkä ulottuneet mainittavasti mineraalimaan yläpuolelle. Lounaislaidan

kiveys tuntui jatkuvan samanlaisena noin puolen metrin kaivamattoman kaistaleen läpi vuoden 1995 kaivausalueen reunaan asti. Ilmeisesti kiveys liittyy tähän ylempänä kalliolla olleeseen rökkiöön.

Rökkiön kohdalla ja sen luoteispuolella maa oli ensimmäisessä tasossa vielä humuksen-sekaista. Maa oli väriltään varsin vaaleaa, mikä johtunee podsoloitumisprosessiin liittyvästä huuhtoutumisesta, vaikka muita tyypillisiä podsolimaannoksen kerroksia ei kaivauksen myöhemmissä vaiheissa havaittukaan. Kiviä esiintyi koko alueella, mutta rökkiön kohdalla niitä oli enemmän ja ne olivat suurempia. Jo tässä vaiheessa oli rökkiön keskeltä tullut esiin kaksi noin puolen metrin mittaista liuskelaakaa, jotka vaikuttivat rökkiön rakennuskiviksi yllättävän suurilta, ja herättivät epäilyksiä rökkiön luonteesta.

Kaivausalueen länsikulmassa, joka leikkasi epämääräisen rökkiön kaakkoispäätä, kiviä oli jonkin verran ympäristöä enemmän, mutta ne olivat enimmäkseen pieniä, ja vaikuttivat täysin satunnaisesti sijoittuneilta tavallisilta moreenikiviltä. Oletetun rökkiön kaivausalueelle osuneessa osassa ei siis havaittu mitään rakenteita, eikä se muutenkaan näyttänyt poikkeavan ympäristöstään. Kaivausalueen luoteisosa kahden metrin leveydeltä päätettiin jättää toistaiseksi ensimmäiseen tasoon. Samoin ensimmäiseen tasoon jätettiin kaivausalueen itäkulmasta paljastuneen ja kairalla syväksi todetun kallionkolon pohja, koska tutkittava rökkiö ei selvästikään ulottunut sinne asti. Nämä alueet jäivätkin sitten ajan puutteen vuoksi pohjaan kaivamatta.

Toinen kerros ja taso

Toista kerrosta kaivettaessa nokimaa alueen kaakkoisosassa loppui varsin pian ja sen alta tuli esiin kallio. Eriyisen mustaa ja hiilipitoista nokimaa oli alueen itäkulman lähellä olevissa kallionkoloissa. Rökkiön kohdalla vaalean, humuspitoisen pintakerroksen alta paljastui punertava hiekka. Punertava hiekkakerros oli vaihtelevan paksuinen, ja varsinkin rökkiön reunoilla sen alta tuli jo toista kerrosta kaivettaessa esiin keltainen hiekkamoreeni. Kaivausalueen laidoilla punertavaa hiekkaa ei moreenin päällä ollut, ja moreenikerroskin oli ohut. Toisessa tasossa kallio oli tullut esiin kaivausalueen reunoilla kaikkialla, paitsi alueen luoteispäässä.

Rökkiön keskellä olleet suuret liuskelaat poistettiin toista kerrosta kaivettaessa, mutta niiden alta paljastui toisia vielä suurempia. Tässä vaiheessa alkoi näyttää varmalta, ettei rökkiö ole ihmisen rakentama. Rökkiön ydinosa näytti muodostuvan edellä mainituista suurista liuskekivistä ja samaa kivilajia olevista pienemmistä kappaleista. Vaikka rökkiön keskiosassa kivien välissä oli paikoin runsaastikin tilaa, suuremmat kivet "sopivat yhteen" muodoltaan ja pienemmätkin olivat asettuneet niin, että niiden liuskeisuuden suunta oli sama kuin isoissa kivissä. Reunoilla olevat liuskekivet sen sijaan olivat satunnaisissa asennoissa. Kivien välit täytti punertava hiekka, joka näytti olevan suurelta osin kiillettä, kuten liuskekivikin. Reunoilla oli moreenia, joka koostui keltaisesta hiekasta ja enemmän tai vähemmän pyörityneistä, koostumukseltaan vaihtelevista kivistä. Moreenikerroksen todettiin jatkuvan punaisen hiekan alle. Rökkiön edellä kuvattu rakenne näkyy hyvin toisen tason tasokartassa.

Toisessa kerroksessa rökkiössä ja osittain sen ulkopuolellakin mineraalimaassa havaittiin monin paikoin hiiltä. Osa hiilikeskittymistä jatkui toisen tason läpi kolmanteen kerrokseen ja näkyy toisen tason kartassa (ja pari ilmeisesti profiilikartassa). Kaikki hiilikeskittymät todettiin hiiltyneiden puunjuurien jäännöksiksi. Useissa oli vielä reunoilla jäljellä hiiltyntä kuorta

Kolmas kerros

Kolmatta kerrosta kaivettaessa poistettiin aluksi rökkiön keskellä olleet suuret liuskekivet. Ne olivat osittain suoraan kallion pinnalla. Suurimman nostamiseen tarvittiin kaksi miestä. Punertavaa hiekkaa oli toisen tason alapuolella useimmissa kohdin vain muutamia senttimetrejä, mutta rökkiön keskellä, suurten kivien ympärillä se ulottui kallion pintaan. Muualla kallion pinnalla oli keltaista hiekkamoreenia, rökkiön reunaosien alla ohuehko kerros ja rökkiön luoteispuolella melko paksulti. Rökkiö kaivettiin kolmannessa kerroksessa pohjaan asti, vaikka kerroksesta tuli aivan kaivausalueen luoteisreunalla melko paksu, jopa noin 20 cm. Muuten tasaisessa kallion pinnassa oli siellä painanne ja koloja.

Profiilikaista jätettiin kaivamatta, koska ei ollut odotettavissa, että sen kaivaminen toisi lisätietoa rökkiöstä. Kaivausalue täytettiin ja peitettiin turpeella. Rökkiö rakennettiin mahdollisimman paljon alkuperäistä muistuttavaksi.

Löydöt

Toista kerrosta kaivettaessa havaittiin ja otettiin talteen jossain määrin iskoksilta vaikuttaneita kvartseja noin kymmenestä kohtaa kaivausalueelta. Puhdistuksen jälkeen vain muutama niistä osoittautui siinä määrin tuoreiksi ja teräväsärmäisiksi lohkokappaleiksi, että ne olisi voinut luokitella mahdollisiksi iskoksiksi. Näidenkin osalta voi sanoa, että eniten iskosmaiset olivat pienimpiä ja siten kokonsa vuoksi vaikeita todeta varmoiksi iskoksiksi.

Kaikki mahdollisiksi iskoksiksi luokiteltavat kvartsit olivat peräisin kaivausalueen kaakkoisosan ohuesta nokimaakerroksesta. Ne voisivat olla peräisin ylempänä olevasta rökkiöstä, kuten ilmeisesti nokimaakerros ja kaivausalueen lounaislaidassa oleva kiveyskin, mutta mielestäni ne ovat todennäköisemmin luontaisesti syntyneitä. Yhtä hyviä "iskoksia" nimittäin irtosi kaivauksen aikana silokallion pintaa puhdistettaessa samalta alueelta kallion pinnalla olevista kvartsijuonista. Jos koko nokimaakerros ei ole valunut ylemmästä rökkiöstä vaan kalliolla on pidetty tuliakin, tämä on saattanut edistää kvartsien irtoamista kalliosta.

Kvartseja löytyi jonkin verran myös kaivausalueen luoteisosan paksummasta mineraalimaakerroksesta, sekä toisesta että kolmannesta kerroksesta. Niiden joukosta ei kuitenkaan löytynyt edes siinä määrin iskosmaisia kappaleita kuin kaakkoisosan nokimaakerroksesta, vaan kaikki olivat selvästi moreenin normaalia kiviainesta. Kvartseja ei myöskään löytynyt punertavasta hiekasta, vaan kaikki olivat sen alla, keltaisen moreenihiekan pinnassa tai selvästi sen sisällä. Ilmeisesti sattumalta yksikään niistä ei ollut osunut rökkiön kohdalle.

Koska kaikki kaivausten aikana talteen otetut kvartsit on tulkittu todennäköisimmin luontaisiksi, eikä niillä ainakaan, stratigrafisista syistä, ole merkitystä tutkitun rökkiön kannalta, ei kvartseja ole luetteloitu. Kaivausten aikana ei löydetty muitakaan artefakteja, eikä otettu maa- tai hiilinäytteitä, joten löytöjä ei ole.

Rökkiön muodostuminen

Kaivaushavaintojen perusteella voidaan päätellä, että rökkiö ei ole ihmisen rakentama, vaan luonnonmuodostuma. Se on voinut muodostua seuraavassa esitetyllä tavalla.

Lähtökohtana on ollut suuri, ehkä ainakin parin neliömetrin kokoinen, mutta keskeltäkin vain muutaman kymmenen senttimetrin paksuinen liuskelaaka. Se on jääkauden jälkeen jäänyt silokallion päälle, keskiosaltaan suoraan kallion pinnalle, laidoilta ehkä ohuen mo-

reenikerroksen päälle. Myöhemmin lohkat on lohkeillut ja halkeillut, keskiosastaan muutamiksi suuremmiksi kappaleiksi, laidoilta pienemmiksi paloiksi. Röykkiön keskiosassa olleiden liuskekivien ja niiden ympärillä olevien pienempienkin kivien keskinäinen asema ja yhtenäinen liuskeisuuden suunta osoittavat, että ne ovat irronneet suuremmasta kivistä sen hajotessa paikalleen.

Muodostuma on ilmeisesti kehittynyt röykkiömäiseksi Saimaan veden pinnan ollessa sen tasossa. Viimeisen kerran tilanne on ollut tällainen varhaismetallikaudella. Vesi on tällöin huuhtonut pois kivikasauman ympäriltä silokalliolta suurimman osan pohjamooreenista. Moreeni on kuitenkin säilynyt liuskekivien alla, jolloin kivikasauma on jäänyt entistä enemmän koholle ympäristöönsä verrattuna. Toisaalta rantavoimat ovat ilmeisesti levittäneet pienempiä liuskeen kappaleita muodostuman reunoille. Siellä olevat liuskeen kappaleet ovat jääneet liuskeisuuden suunnan osalta satunnaiseen järjestykseen. Tuloksena on ollut melko säännöllinen, pyöreähkö ja tiheän pikkukiveyksen kattama kumpare. Suurelta osin kiilteestä muodostuneen liuskeen poikkeuksellisen voimakas rapautuminen on antanut röykkiölle viimeisen silauksen. Se on muuttanut suuren osan kivistä punertavaksi hiekaksi, joka on täyttänyt kivien välit ja edistänyt vahvan turvekerroksen muodostumista pääosin kivistä koostuvan kumpareen pinnalle.

Yhteenveto

Röykkiössä ei havaittu mitään viitteitä siitä, että se olisi ihmisen rakentama. Kaivauksessa ei löydetty mitään artefakteja. Myös röykkiön sisäinen rakenne on parhaiten selitettävissä luontaisesti muodostuneeksi. Röykkiössä havaittu hiili todettiin kaikissa tapauksissa hiiltyneiden juurien jäännöksiksi. Röykkiön kaakkoispuolella kalliion pinnalla ollut noen ja hiilen sekainen kerros ei näytä liittyvän nyt tutkittuun röykkiöön, vaan mahdollisesti ylempänä kalliolla olevaan vuonna 1995 kaivettuun hautaröykkiöön. Kaivauksen perusteella näyttää hyvin todennäköiseltä, että tutkitun röykkiön luoteispuolella oleva epämääräinen röykkiö, jonka kaakkoispäätä kaivausalue leikkasi, on myös luonnonmuodostuma.

Vuosien 1994-1996 kaivausten perusteella näyttää todennäköiseltä, että Häyrynjärvellä on ainakin neljä hautaröykkiötä, joista kaksi on nyt tutkittu. Tutkimatta ovat vielä "hevoskenkäröykkiö" Häyrynjärvi A:ssa sekä Häyrynjärvi B. Epäselviä röykkiöitä on vielä jäljellä noin viisi kappaletta Häyrynjärvi A:ssa ja Häyrynjärvi C. Nyt tutkittu röykkiö osoitti, etteivät pinnalta katsoen selvältäkään näyttävät röykkiöt välttämättä ole hautaröykkiöitä, eivätkä aina edes ihmisen rakentamia. Epäselviäkin röykkiöitä kannattaa kuitenkin mahdollisuuksien mukaan tutkia. Niiden joukossa on rakenteeltaan monenlaisia, ja hyvinkin vähäiset, kuten vuonna 1995 kaivettu, voivat olla hautoja.

Muutamien pienialaisten lapinraunioryhmien läheltä Etelä-Savossa on viime vuosina löydetty asuinpaikkoja, jotka saattavat liittyä röykkiöryhmiin. Häyrynjärveltä ei kuitenkaan ainakaan toistaiseksi tunneta röykkiöryhmään liittyvää asuinpaikkaa, vaikka sellaisen löytyminen ei näytä mitenkään mahdottomalta. Häyrynjärven osalta olisi myös erityisen toivotavaa, että järven rannoilla voitaisiin suorittaa inventointia mahdollisen röykkiöihin liittyvän asuinpaikan löytämiseksi.

Savonlinnassa 29.12.1996

Antti Bilund

Luettelo 1. Valokuvaluettelo, mv-kuvat

SInMus 1034:1-22

Savonlinna Häyrynjärvi, maansekaisen kiviröykkiön kaivaus 22.-27.7.1996, mv-kuvia, kuvannut Antti Bilund.

- 1 Yleiskuva kaivausalueesta ennen kaivauksen aloittamista. Etualalla vuoden 1995 kaivausalue ja siitä vasemmalle osittain hajotettu korkea röykkiö. Näiden takana, mittakepistä vasemmalle vuonna 1996 kaivettavaksi valittu matala röykkiö. Taustalla Pohjalaisen kesämökki. Kuvattu eteläkaakosta. 22.7.1996.
- 2 Kaivausalueen luoteisosa luoteesta, 1. taso. 23.7.1996.
- 3 Kaivausalueen luoteisosa kaakosta, 1. taso. 23.7.1996.
- 4 Kaivausalueen kaakkoisosa koillisesta, 1. taso. 23.7.1996.
- 5 Kaivausalueen kaakkoisosa lounaasta, 1. taso. 23.7.1996.
- 6 Yleiskuva kaivausalueesta kaivauksen kaivauksen edettyä 1. tasoon. Kuvattu eteläkaakosta, samasta paikasta kuin kuva 1. 23.7.1996.
- 7 Kaivausalueen kaakkoisosaa lounaasta, 2. kerrosta kaivetaan. Kuvassa näkyy luontaista, hajonneen liuskekivilaa'an kappaleista muodostunutta kiveystä, josta röykkiö suurelta osin muodostui. 24.7.1996.
- 8 Kaivausalueen kaakkoisosaa lounaasta, 2. kerrosta kaivetaan. Kuvassa näkyy luontaista, hajonneen liuskekivilaa'an kappaleista muodostunutta kiveystä, josta röykkiö suurelta osin muodostui. Sama kuin kuva 7, mutta kuvattu lähempää. 24.7.1996.
- 9 Kaivausalueen kaakkoisosaa lounaasta, 2. kerrosta kaivetaan. Kuvassa näkyy luontaista, hajonneen liuskekivilaa'an kappaleista muodostunutta kiveystä, josta röykkiö suurelta osin muodostui. Sama kuin kuva 7, mutta kuvattu kauempaa. 24.7.1996.
- 10 Kaivausalueen luoteisosaa luoteesta, 2. kerrosta kaivetaan. Etualalla näkyy juuri esiin tulleita suurehkoja liuskeen kappaleita. Niiden takana, profiilin vieressä, suurimmat 1. kerrosta kaivettaessa esiin tulleet kivet, samaa liusketta. 24.7.1996.
- 11 Kaivausalueen luoteisosaa lounaasta. Lähikuva suurista liuskekiven kappaleista röykkiön keskustassa (samat kuin kuvassa 10). 24.7.1996.
- 12 Röykkiön kiveystä profiilin kummallakin puolella koillisesta kuvattuna, 2. kerrosta kaivetaan. 24.7.1996.
- 13 Kaivausalueen kaakkoisosa lounaasta, 2. taso. Profiilin vieressä näkyy runsaasti luontaista, kappaleiksi hajonnutta liuskekiveä, josta röykkiö suurelta osin muodostui. 25.7.1996.

SInMus 1034:1-22

- 14 Kaivausalueen kaakkoisosaa lounaasta, 2. taso. Kuvassa kappaleiksi hajonneesta liuskekivistä muodostunutta kiveystä. 25.7.1996.
- 15 Kaivausalue luoteesta, 2. taso. Profiilista on poistettu kuvissa 2 ja 12 näkyvät suuret kivet, mutta niiden alta on tullut esiin toisia. 25.7.1996.
- 16 Kaivausalueen keskiosa luoteesta, 2. taso. Profiilista on poistettu kuvissa 2 ja 12 näkyvät suuret kivet, mutta niiden alta on tullut esiin toisia. Etualalla pääasiassa samasta liuskeesta kooskuvaa tiheää pikkukiveystä. 25.7.1996.
- 17 Kaivausalueen keskiosa koillisesta, 2. taso. Röykkiön ydinosa erottuu hyvin. 25.7.1996.
- 18 Kaivausalueen kaakkoisosaa eteläkaakosta, 3. taso (pohja). Profiilikaista on jätetty kaivamatta, vain keskellä olleet suuret kivet on poistettu. 26.7.1996.
- 19 Kaivausalueen luoteisosaa luoteesta, 3. taso (pohja). Profiilikaista on jätetty kaivamatta, vain keskellä olleet suuret kivet on poistettu. 26.7.1996.
- 20 Kaivausalueen keskiosa kaakosta, 3. taso (pohja). Profiilikaista on jätetty kaivamatta, vain keskellä olleet suuret kivet on poistettu. 26.7.1996.
- 21 Yleiskuva kaivausalueesta pohjaan kaivettuna. Kuvattu eteläkaakosta, samasta paikasta kuin kuvat 1 ja 6. 26.7.1996.
- 22 Kaivausalue kaakosta peittämisen jälkeen. 27.7.1996.

Luettelo 2. Valokuvaluettelo, diakuvat

SInMus 1035:1-7

Savonlinna Häyrynjärvi, maansekaisen kiviröykkiön kaivaus 22.-27.7.1996, diakuvia, kuvannut Antti Bilund.

- 1 Kaivausalueen luoteisosa kaakosta, 1. taso. 23.7.1996.
- 2 Kaivausalueen kaakkoisosa lounaasta, 1. taso. 23.7.1996.
- 3 Yleiskuva kaivausalueesta kaivauksen edettyä 1. tasoon. Kuvattu eteläkaakosta. 23.7.1996.
- 4 Kaivausalueen kaakkoisosaa lounaasta, 2. kerrosta kaivetaan. Kuvassa näkyy luontaista, hajonneen liuskekivilaajan kappaleista muodostunutta kiveystä, josta röykkiö suurelta osin muodostui. 24.7.1996.
- 5 Röykkiön kiveystä profiilin kummallakin puolella koillisesta kuvattuna, 2. kerrosta kaivetaan. 24.7.1996.
- 6 Kaivausalue luoteesta, 2. taso. Profiilin keskeltä on poistettu 1. kerrosta kaivettaessa paljastuneet suuret kivet, mutta niiden alta on tullut esiin toisia. 25.7.1996.
- 7 Kaivausalueen keskiosa kaakosta, 3. taso (pohja). Profiilikaista on jätetty kaivamatta, vain keskellä olleet suuret kivet on poistettu. 26.7.1996.

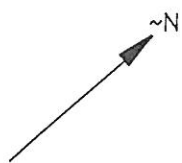
SAVONLINNAN HÄYRYNJÄRVI A

Yleiskartta
MK-1:200

Antti Bilund 1996

Pohjakarttana on käytetty L. Lehtisen ja T. Sepänmaan yleiskarttaa v. 1994.

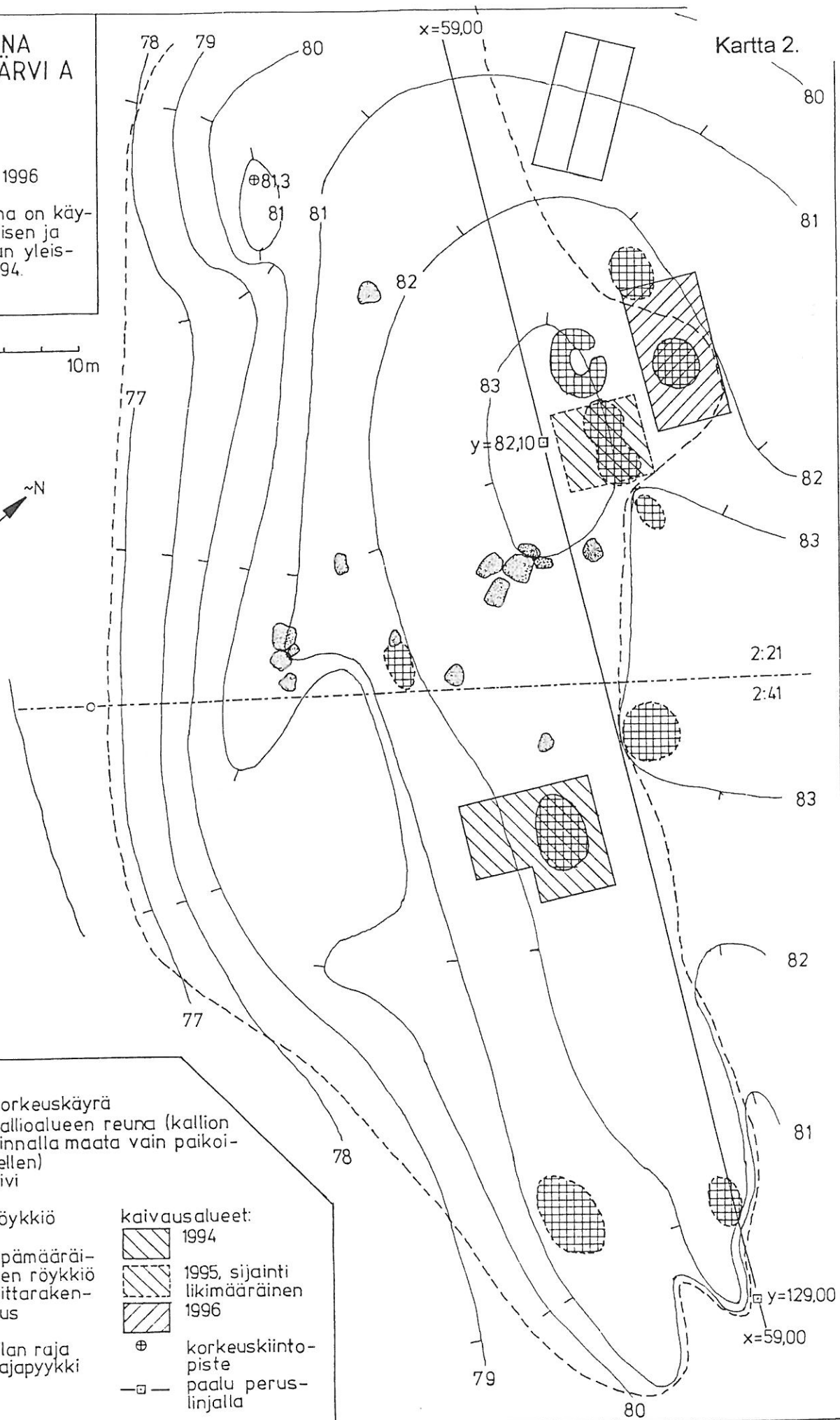
0 10m

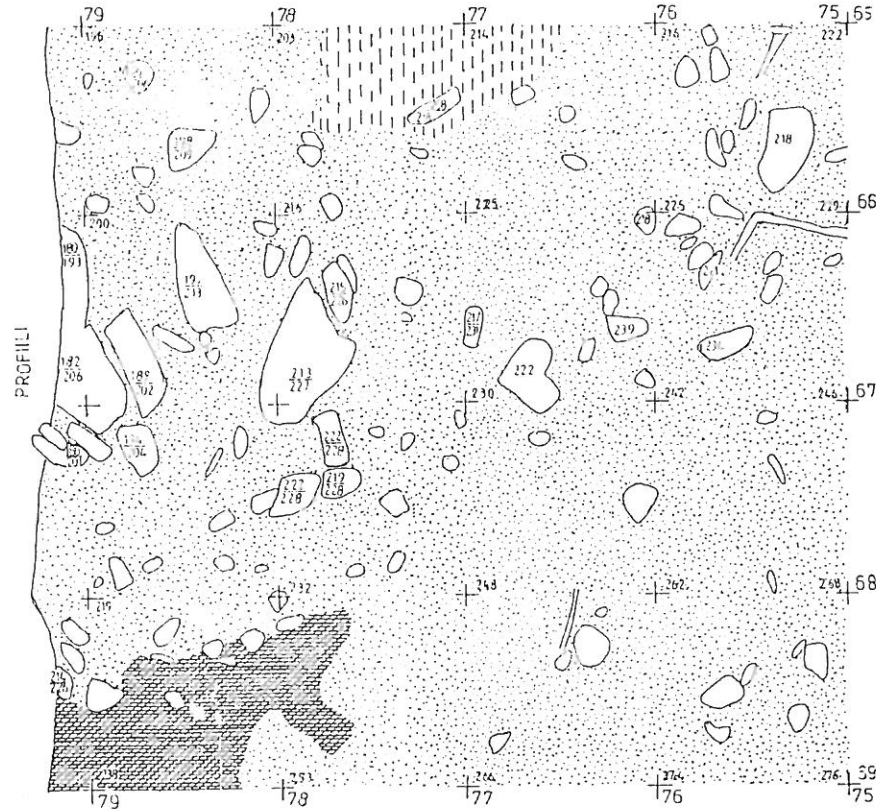
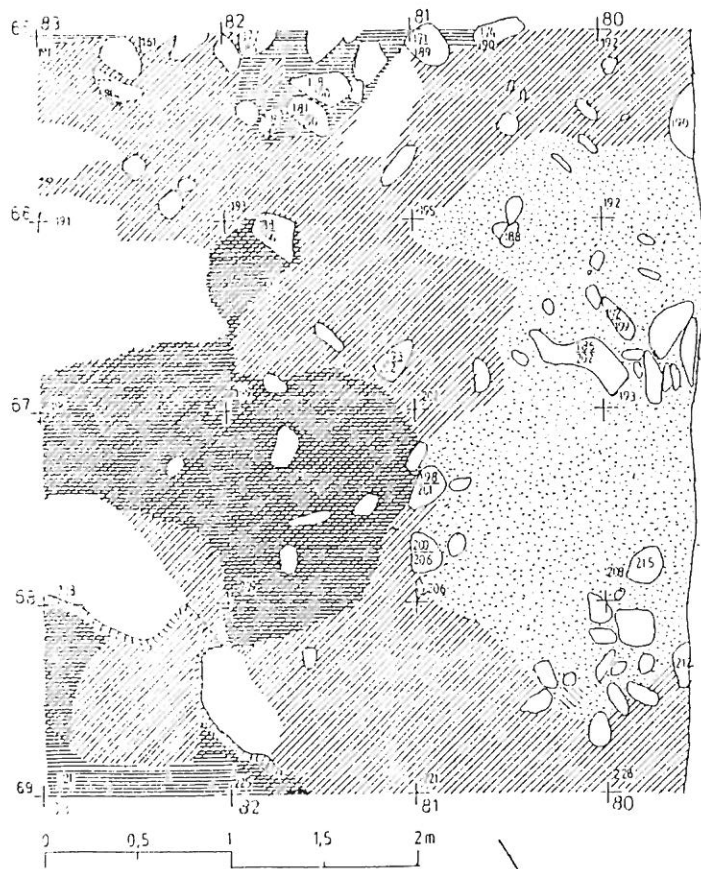

HÄYRYN-
JÄRVI
76

Kartta 2.

	79 korkeuskäyrä		kaivausalueet:
	kallioalueen reuna (kallion pinnalla maata vain paikoin)		1994
	kivi		1995, sijainti likimääräinen
	röykkiö		1996
	epämääräinen röykkiö		korkeuskiintopiste
	aittarakennus		paalu peruslinjalla
	tilan raja rajapyykki		

- TURVE
- HUMUS
- NOKIMAAN SEKAHIEN TURVE
- HOKIMAA
- TUMMA HIEKKA
- PUNERTAVA HIEKKA
- KIVI
- JUURI
- KALLION HALKEAMA
- KALLIO
- LATTALUKEMA

SAVONLINNA HÄYRYNJÄRVI	
Kartta 1	Pek n o
Taso 1	
Turun yliopisto Arkeologian osasto	
Kp 316	MIC-24
Piirt. Virva Lompola	
4.12.1996	

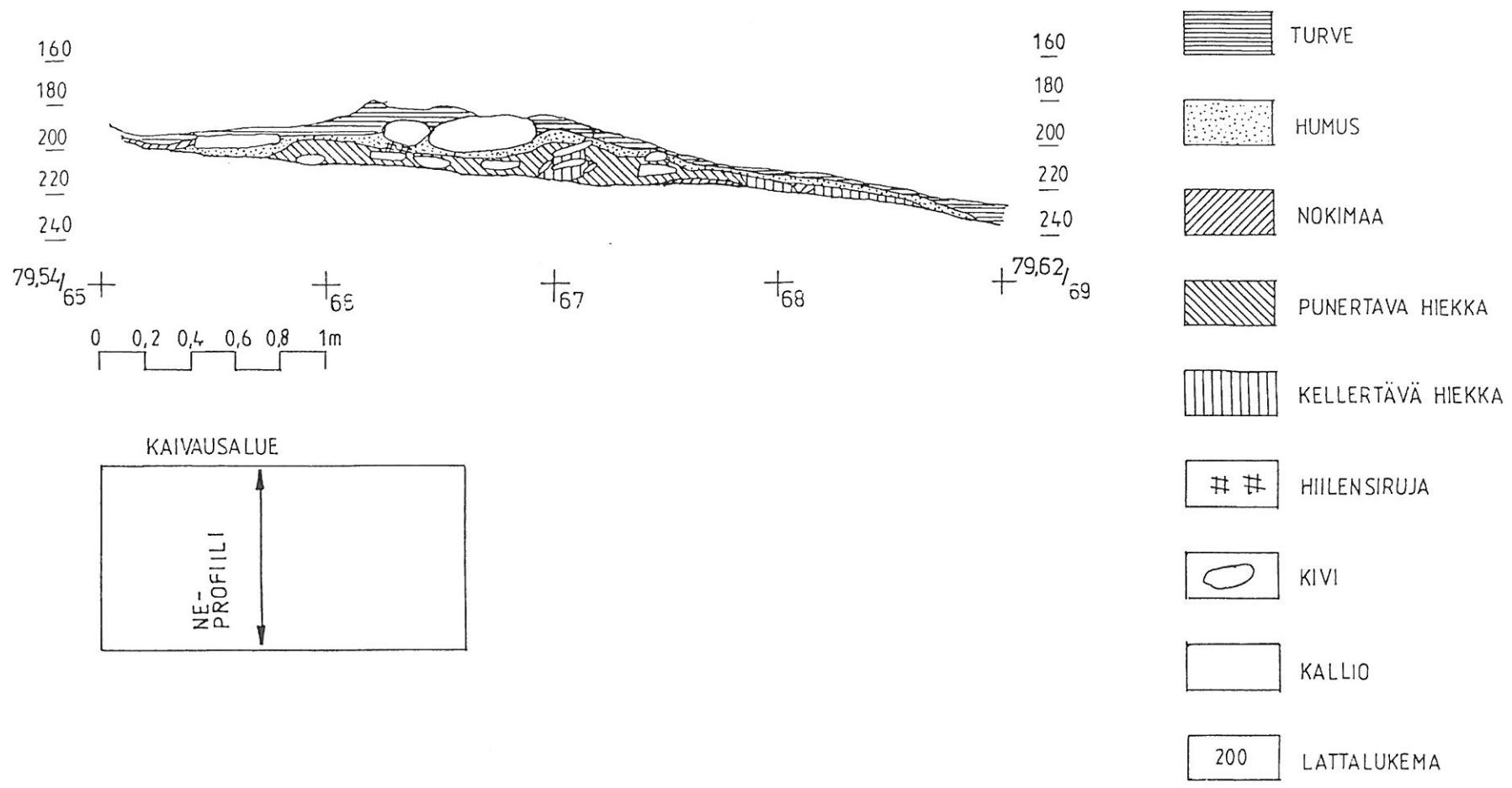
Kartta 3.

- TURVE
- HUMUS
- NOKIMAA
- PUNERTAVA HIEKKA
- KELLERTÄVÄ HIEKKA
- HIILENSIRUJA
- KIVI
- KALLION HALKEAMA
- KALLIO
- LATTALUKEMA

SAVONLINNA HÄYRYNJÄRVI	
Kartta 2	Rek.n o
Taso 2	
Turun yliopisto Arkeologian osasto	
Kp 316	MK 1:20
Piirt. Virva Lompolo	
4.12.1996	

Kartta 4.

14

SAVONLINNA HÄYRYNJÄRVI	
Kartta 3	Rek.n:o
Profilli	
Turun yliopisto Arkeologian osasto	
Kp 316	MK:1:20
Piirt. Virva Lompola	
4.12.1996	

Kartta 5.

